

Nr 119.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående organisationen av den civila sjukvårdsberedskapen; given Stockholms slott den 20 februari 1948.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,

enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

Eije Mossberg.

Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 februari 1948.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Efter gemensam beredning med cheferna för försvars-, finans- och folkhushållningsdepartementen anför chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Mossberg.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t, på min hemställan, under elfte huvudtiteln, punkten 5, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Medicinalstyrelsen: Beredskapsorganisation* för budgetåret 1948/49 beräkna ett förslagsanslag av 80 000 kronor.

Jag anhåller nu att få upptaga hithörande spörsmål till fortsatt behandling.

Sjukvårdsberedskapens hittillsvarande organisation och omfattning.

För handläggning av ärenden rörande den civila sjukvårdsberedskapen tillskapades år 1939 en till medicinalstyrelsen anknuten organisation, kallad medicinalstyrelsens beredskapsorganisation. Sedan vissa delar av organisationen inordnats i medicinalstyrelsen i samband med den av 1947 års riksdag beslutade omorganisationen av styrelsen, består den särskilda beredskapsorganisationen numera av *dels* en beredskapsavdelning vid styrelsen för ärenden angående personal- och lokalberedskapen på den civila sjukvårdens område, *dels ock* en under styrelsen sorterande sakkunnig nämnd, medicinalstyrelsens materielnämnd, med uppgift att biträda styrelsen vid utredning och handläggning av ärenden rörande rikets försörjning med läkemedel och sjukvårdsmateriel.

För bestridande av kostnaderna för organisationen har för innevarande budgetår under rubriken Medicinalstyrelsen: Beredskapsorganisation anvisats ett förslagsanslag av 80 000 kronor. Jämlikt kungl. brev den 30 juni 1947 må av detta anslag disponeras följande belopp för år räknat:

A. Beredskapsavdelningen.

Arvode till chef för avdelningen, <i>högst</i>	6 000	
Arvode till representant hos arméöverläkaren, <i>högst</i>	9 000	
Arvodena till tillfällig personal m. m., <i>förslagsvis</i>	20 000	35 000

B. Materielnämnden.

Avlöningar.

Arvodena och ersättningar till ledamöter och experter, <i>förslagsvis</i>	1 000	
Arvode till en verkställande tjänsteman	1 800	
Arvode till en intendent	10 800	
Arvodena till skrivbiträden, tillfällig personal m. m., <i>förslagsvis</i>	11 400	25 000

Omkostnader.

Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	1 500	
Expenser, <i>förslagsvis</i>	2 000	
Kostnader för redovisning, vård och underhåll av för beredskapsjukhusen anskaffad utrustning, <i>förslagsvis</i>	15 000	
Övriga utgifter	1 500	20 000

Summa kronor 80 000

Utöver vad av de sålunda givna bestämmelserna framgår må framhållas, att beredskapsavdelningens chef och representanten hos arméöverläkaren,

vilken sistnämnde har till uppgift att tillvarataga den civila sjukvårdens intressen vid krigsplacering av läkare och annan medicinalpersonal, båda äro läkare och deltidstjänstgörande. Från delposten till arvoden till tillfällig personal m. m. bestridas avlöningskostnader för biträdespersonal och tillfälligt anställda befattningshavare för särskilda uppgifter, däribland en sjuksköterska för registrerings- och krigsplaceringsärenden beträffande sjuksköterskor, sjukgymnaster och hjälpsystrar. — Materielnämnden, som består av sex ledamöter, har till sitt förfogande ett kansli, ställt under ledning av den deltidsanställda verkställande tjänstemannen. Intendenten är heltidsanställd. Tillfälligt anställda äro en apotekarassistent och en jurist, båda deltidstjänstgörande, samt en heltidsanställd assistent för handläggning av materielärenden.

Rörande hittills vidtagna åtgärder av beredskapsnatur på den civila sjukvårdens område samt beredskapsorganisationens nuvarande arbetsuppgifter må följande anföras.

Åtgärderna för tillgodoseende av den personella beredskapen avse registrering och krigsplacering av läkare och annan tjänstepliktig medicinalpersonal. Omfattningen av verksamheten på detta område har efter krigsslutet varit av reducerad omfattning. Arbetet med provisorisk placering av tjänstepliktig personal har emellertid återupptagits sedan Kungl. Maj:t den 25 april 1947 lämnat bemyndigande härutinnan.

Den lokala beredskapen på den civila sjukvårdens område avser i huvudsak den under det senaste kriget tillkomna beredskapssjukhusorganisationen. Densamma är grundad på lagen den 22 juni 1939 (nr 310) om sjukhusvård vid krig eller krigsfara jämte kungörelsen den 3 september 1939 (nr 634) med särskilda bestämmelser angående tillämpningen av denna lag. Jämlikt 3 § i nämnda lag skall sjukhusvård vid krig eller krigsfara beredas vid i fred befintliga militära och civila sjukhus, vilka fortsätta sin verksamhet utan eller med förändring i fråga om verksamhetens art eller omfattning, samt vid under krig eller krigsfara upprättade militära och civila sjukhus. Enligt 6 § samma lag skola samtliga sjukhus, i den mån så erfordras, mottaga såväl civila som militära patienter.

Jämlikt bestämmelserna i förutnämnda kungörelse har medicinalstyrelsen att utöva uppsikten över och ledningen av sjukhusvården vid civila sjukhus. Medicinalstyrelsen har den 23 februari 1942 meddelat anvisningar angående beredskapssjukhusens etablerande och drift m. m.

Genom brev den 3 september 1939 har Kungl. Maj:t fastställt förteckning å de beredskapssjukhus, som skola upprättas vid krig eller krigsfara. Genom av Kungl. Maj:t den 1 december 1939 och den 28 juni 1941 fastställda tilläggsförteckningar har den ursprungliga förteckningen, som jämväl innehåller uppgifter rörande antalet vårdplatser vid varje beredskapssjukhus och vårdplatsernas fördelning på olika specialavdelningar, erhållit sin nuvarande utformning. Totala antalet vårdplatser vid de sålunda planerade

beredskapssjukhusen, inklusive sjukvårdsinrättningarnas vårdplatser i fredstid, uppgår till cirka 68 000.

Kärnan i den civila beredskapssjukhusorganisationen utgöres av vissa i fredstid befintliga civila sjukvårdsinrättningar (lasarett, sjukstugor m. fl.). Dessa s. k. kärnsjukhus — av vilka 109 drivas av landsting, 2 av kommuner, 7 av staten och 10 av andra huvudmän — skola vid krig eller krigsfara fortsätta sin verksamhet med vissa förändringar i fråga om verksamhetens art och omfattning enligt för varje beredskapssjukhus upprättad plan. De sålunda upprättade planerna avse dels den personal (läkare, sjuksköterskor m. fl.), som enligt fastställd placering skall tillföras vederbörande beredskapssjukhus, dels ock de annexlokaler (skolor, gymnastik-salar o. d.) och den utrustning, vilka skola ställas till förfogande vid varje beredskapssjukhus, i den mån kärnsjukhusets lokaler och utrustning icke äro tillräckliga för beredskapssjukhusets drift.

Sedan från militär sida gjorts framställning om viss utökning och omläggning av beredskapssjukhusorganisationen pågår f. n. förarbete till en ny förteckning över beredskapssjukhus, vilken avses skola föreläggas Kungl. Maj:t.

I fråga om materielberedskapen må nämnas, att planer rörande beredskapssjukhusens utrustning med sjukvårdsmateriel ursprungligen upprättats av särskilda av medicinalstyrelsen utsedda sakkunniga, vilken planering fortsatts av medicinalstyrelsen och dess materielnämnd. Man har därvid utgått från att vid kärnsjukhusen befintlig materiel i första rummet skall tagas i anspråk för beredskapssjukhusens räkning. I den mån kärnsjukhusens tillgångar icke befunnits tillräckliga för detta ändamål, har utrustningsbehovet tillgodosetts genom central upphandling av materiel. Denna centralupphandling har verkställts av medicinalstyrelsens materielnämnd. Sammanlagt har på detta sätt utrustning för omkring 46 000 vårdplatser anskaffats, inberäknat den materiel, som upphandlats för tillgodo-seende av första ersättningsbehovet. Kostnaderna för den utrustning, som sålunda inköpts genom materielnämndens försorg, belöpa sig till i runt tal 10 000 000 kronor och ha gäldats från de av riksdagen å tilläggsstaterna I och II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisade reservationsanslagen för utrustning m. m. av beredskapssjukhus vid krig eller krigsfara å tillhopa 16 700 000 kronor.

Utöver den materiel, som anskaffats genom central upphandling, ha kärnsjukhusen, på uppdrag av materielnämnden, genom lokala inköp anskaffat viss materiel, som icke ansetts böra bliva föremål för central upphandling. Dessa inköp ha dock varit av obetydlig omfattning.

Den genom central upphandling anskaffade sjukvårdsutrustningen har i allmänhet av säljaren levererats direkt till vederbörande kärnsjukhus och därstädes upplagts i förrådslokaler, som tillhöra sjukhuset eller förhyrts för ändamålet. Den utrustning, som anskaffats för täckande av första er-

sättningsbehovet av materiel, har sammanförts till fyra centralförråd. Vid de centrala beredskapsförråden förvaras även materiel, avsedd för sådana beredskapssjukhus, som äro belägna inom vissa riskzoner och av denna anledning icke ansetts lämpliga såsom förvaringsplatser för beredskapsmateriel. Till redogörare för de centrala beredskapsförråden har materielnämnden förordnat sysslomän vid sjukvårdsinrättningar — antingen statens eller vederbörande landstings — på samma ort. I syfte att rationalisera förrådshållningen och underlätta arbetet med erforderlig omsättning av icke lagringsbeständig materiel ha åtgärder vidtagits för viss centralisering av lagerhållningen. Genom beslut den 9 maj 1947 har Kungl. Maj:t bemyndigat materielnämnden att anskaffa vissa baracker för nya centralförråd och anvisat härför erforderliga medel. Det beräknas att omkring hälften av den materiel, som står under nämndens förvaltning och f. n. ligger utplacerad på omkring 120 orter, kommer att tillföras de nya förråden.

De för beredskapssjukhusen erforderliga förråden av läkemedel ha anskaffats av vederbörande kärnsjukhus, som även sört för att dessa förråd omsatts och förnyats, i den mån så varit erforderligt till förhindrande av att läkemedlen skulle förstöras genom långvarig lagring. Dessa förråd ha numera avvecklats.

Kungl. Maj:t har genom brev den 30 december 1939 med stöd av 4 § lagen om sjukhusvård vid krig eller krigsfara föreskrivit, att ett antal sjukhus — benämnda reservsjukhus — för behandling företrädesvis av akuta infektionssjukdomar skola genom vederbörande landstings försorg inrättas inom vissa län. Kungl. Maj:t har vidare föreskrivit, att reservsjukhusen skola träda i verksamhet i den ordning och i den utsträckning, medicinalstyrelsen efter samråd med överbefälhavaren och vederbörande landstings förvaltningsutskott föreskriver. Sjukhusen skola drivas av vederbörande landsting med biträde, där så lämpligen kan ske, av vederbörande provinssiälläkare och förste provinssiälläkare. Kostnaderna för reservsjukhusens utrustning, iordningställande och drift bestridas av statsmedel. Utrustning för reservsjukhusen har anskaffats av materielnämnden samtidigt med upphandlingen av materiel för beredskapssjukhusen.

Under tiden efter krigsslutet ha förråden av materiel för beredskapssjukhusen i icke oväsentlig grad minskats. Efter Kungl. Maj:ts bemyndigande har materielnämnden sålunda verkställt försäljningar till svenska sjukvårdsinrättningar av materiel, varå viss knapphet gjort sig gällande, särskilt textilvaror. Sjukvårdsutrustning och läkemedel ha härjämte ställts till förfogande bl. a. för den internationella hjälpverksamheten.

Materielnämnden har i betydande omfattning tagits i anspråk för nya upphandlingar av materiel såväl i samband med nyssnämnda hjälpverksamhet som för fredsmässiga inhemska behov. Vidare har nämndens uppgift att vara försörjningsorgan beträffande läkemedel och sjukvårdsmate-

riel under nuvarande importsvårigheter medfört omfattande arbetsuppgifter. Sedan upphandlingarna för den internationella hjälpverksamheten numera slutförts, ha sålunda krishushållningsuppgifterna, vilka bl. a. omfatta avgivande av yttranden i import- och exportlicensfrågor, dominerat materielnämndens verksamhet. Bestyret med omsättning och lagring av den för beredskapssjukhusen anskaffade materielen har därför under de senaste åren måst i viss mån eftersättas.

Medicinalstyrelsens materielnämnds förslag av år 1945.

I skrivelse den 9 oktober 1945 framlade *medicinalstyrelsens materielnämnd* förslag till civil beredskapsorganisation på den civila sjukvårdens område under fredstid.

I fråga om beredskapens allmänna omfattning utgick materielnämnden från dels att beredskapssynpunkterna komme att beaktas i fredstid i frågor rörande landets försörjning med läkemedel och sjukvårdsmateriel och dels att beredskapen på den civila sjukvårdens område skulle tills vidare i stort sett bibehållas med avseende på såväl antalet vårdplatser vid beredskapssjukhusen som den för dessa vårdplatser anskaffade utrustningen, såvitt anginge sjukvårdsmateriel. De förråd av läkemedel, som anskaffats för beredskapssjukhusens räkning och lagrats vid kärnsjukhusen, föreslogs däremot skola avvecklas, lämpligen genom överlåtelse till vederbörande kärnsjukhus för nämndens självkostnadspris eller gällande dagspris. (Såsom av det förut anförda framgår har sådan avveckling sedermera ock skett.) Förråd av vissa betydelsefulla läkemedel, som icke tillverkades inom landet, samt av råvaror för tillverkning inom landet av viktiga läkemedel m. m. förutsattes dock skola uppläggas centralt genom statens försorg. Denna lagerhållning borde enligt nämndens uppfattning anförtros åt statens reservförrådsnämnd eller det centrala lagringsorgan, som efter slutförandet av då pågående utredning rörande den fortsatta planläggningen av den ekonomiska försvarsberedskapen kunde komma att upprättas. Detta organ skulle jämväl ombesörja erforderlig omsättning av de lagrade varorna. Uppgifter å de läkemedel och råvaror m. m., som sålunda borde finnas i förråd inom landet, skulle av materielnämnden eller det organ, som skulle övertaga dennas dittillsvarande verksamhet, tillställas lagerhållningsorganet.

Nämnden förutsatte tillika, att vissa reservlager av andra för sjukvården betydelsefulla importvaror, såsom operationshandskar och röntgenmateriel, skulle finnas inom landet.

I fråga om förvaringen av den för beredskapssjukhusen anskaffade utrustningen föreslog materielnämnden sammanförande av densamma till centralförråd. Då vissa åtgärder i detta syfte numera

vidtagits, torde närmare redogörelse för förslaget i denna del icke vara påkallad.

Med avseende på materielens omsättning anförde nämnden bl. a., att sjukvårdsmateriel, som genom statens försorg anskaffats och lagrats för beredskapsändamål, måste, i den mån dessa varor icke vore hållbara vid lagring, omsättas inom viss tid till förhindrande av att varorna förstördes genom lagringen. De varor, som sålunda komme att omsättas, borde, så länge den civila sjukvårdsberedskapen skulle uppehållas, ersättas genom inköp och lagring av nya varor. Även sådana varor, som vore hållbara under praktiskt taget obegränsad tid, borde omsättas i de fall, då det på grund av den fortskridande utvecklingen på det sjukvårdstekniska området kunde förutses eller antagas, att varor av viss typ eller av viss beskaffenhet icke vidare komme att användas inom sjukvården. Materielnämnden föreslog härjämte vissa närmare riktlinjer för ifrågavarande omsättningsverksamhet.

För bedömandet av frågan angående lämpligaste organisationsformen för sjukvårdsberedskapens centrala handhavande erinrade nämnden om att dess dåvarande arbetsuppgifter kunde uppdelas i följande två huvudgrupper, nämligen

a) att vidtaga sådana åtgärder, som befunnos erforderliga för att under då rådande utomordentliga förhållanden i möjligaste mån trygga landets försörjning med läkemedel och sjukvårdsmateriel;

b) att verkställa central upphandling, lagring och omsättning av för beredskapssjukhusen avsedd materiel.

Nämnden framhöll vidare, att de under a) omförmälda arbetsuppgifterna, vilka upptagit en stor del av nämndens dittillsvarande verksamhet, visserligen syntes kunna beräknas avsevärt minska efter återgången till fredsmässiga förhållanden, men att vissa viktiga ställningstaganden vid bedömanden av försörjningsfrågor ur beredskapssynpunkt dock torde bli erforderliga jämväl i fredstid och anförtros åt därtill lämpat organ. Detta syntes i så fall böra befrämja nämnda synpunkter dels genom egna initiativ och dels såsom remissinstans vid beredningen av ärenden rörande ifrågakommande försörjningsfrågor. Kvar skulle jämväl komma att stå samtliga under b) angivna uppgifter, dvs. upprätthållandet av materielberedskapen på den civila sjukvårdens område.

Frågor rörande den personella beredskapen på den civila sjukvårdens område borde enligt nämndens uppfattning, liksom dittills, handläggas av medicinalstyrelsen. Däremot fann nämnden det nära sambandet mellan lokal- och materielberedskapen tala för att materielnämnden eller det organ, som komme att efterträda densamma, förutom frågor rörande inköp, lagring och omsättning av beredskapsmateriel, handhade övervakningen av detaljplanläggningen av beredskapssjukhus samt anskaffandet och inredningen av lokaler för sådana sjukhus, vilka uppgifter dittills åvilat styrel-

sens beredskapsavdelning. Beredskapsarbetet inom medicinalstyrelsen skulle alltså framdeles komma att huvudsakligen avse ärenden rörande den personella beredskapen.

Härefter yttrade nämnden i huvudsak följande.

Under utredningsarbetet har givetvis först och främst övervägts lämpligheten av att inordna materielnämndens fortsatta verksamhet under någon av medicinalstyrelsens byråer med särskild tanke på samordning med styrelsens nuvarande beredskapsavdelning. En dylik anordning innebär den uppenbara fördelen, att samtliga med den civila sjukvårdsberedskapen sammanhängande uppgifter komme att handhavas av en och samma myndighet. Å andra sidan synes denna omständighet icke böra vara avgörande, därest det ur andra synpunkter icke finnes ändamålsenligt att direkt tillföra medicinalstyrelsen dessa uppgifter.

Materielnämnden finner erfarenheten tala för lämpligheten av att beslutanderätten i ärenden av ifrågavarande art utövas av ett kollegium, vars medlemmar representera de olika insikter och synpunkter, som kunna krävas och böra anläggas vid ärendenas behandling. Ett sådant kollegium synes emellertid av förvaltningsmässiga grunder icke böra inrättas inom styrelsens ram. Vidare tillkommer den omständigheten att, även om styrelsen för handläggning av här avsedda beredskapsärenden skulle kunna tillföras den erforderliga sakkunskapen genom ett för ändamålet tillsatt organ av rådgivande natur, dess nuvarande arbetsbörda torde vara så stor, att en ytterligare belastning med ifrågavarande beredskapsärenden icke kan synas önskvärd med hänsyn till styrelsens egentliga arbetsuppgifter inom hälso- och sjukvården. Dessa synpunkter torde även ha varit utslagsgivande vid tillkomsten av den nuvarande materielnämnden, vilken som bekant erhållit formen av en fristående men i nära samband med medicinalstyrelsen arbetande kommitté.

Materielnämnden, som visserligen funnit det oundgängligt att ifrågavarande beredskapsärenden handläggas i nära anknytning till medicinalstyrelsen, anser på anförda skäl icke lämpligt att inordna nämndens fortsatta verksamhet direkt under medicinalstyrelsen.

Därest verksamheten skulle inordnas under redan förefintlig myndighet, annan än medicinalstyrelsen, synas inga andra än försvarets sjukvårdsförvaltning och centrala sjukvårdsberedningen kunna komma i fråga. Sjukvårdsförvaltningen får antagas vara väl lämpad att tillgodose beredskapsynpunkterna och även genom sin materielbyrå besitta erforderlig expertis ur omsättningssynpunkt, men redan den omständigheten att sjukvårdsförvaltningen är avsedd och inrättad speciellt för den militära sjukvården, utan närmare kontakt med huvudmännen för de sjukvårdsinrättningar, som utgöra grundvalen för beredskapssjukhusen, gör att man enligt materielnämndens mening måste starkt ifrågasätta dess lämplighet i övrigt för tillgodoseende av den civila sjukvårdsberedskapens krav.

I styrelsen för centrala sjukvårdsberedningen ingå företrädare för de intressen som enligt nämndens mening böra bevakas av ett nyinrättat beredskapsorgan, med undantag av att i sjukvårdsberedningens styrelse civilförsvarsstyrelsen icke är representerad. Sistnämnda omständighet synes emellertid vara av sådan betydelse, att därest sjukvårdsberedningen komme i fråga såsom organ för den fortsatta civila sjukvårdsberedskapen, en ledamot av beredningens styrelse bör förordnas efter förslag av civilförsvarsstyrelsen.

Gentemot alternativet med centrala sjukvårdsberedningen såsom organ för ifrågavarande beredskapsuppgifters handhavande har emellertid av vissa av de myndigheter, med vilka materielnämnden under utredningen samrått, framhållits den omständigheten att beredningen hade till syfte att utöva en utredande och rådgivande verksamhet, under det att de uppgifter varom här är fråga vore av i huvudsak verkställighetsnatur.

Beträffande kostnadssynpunkterna må anföras, att inrättandet av ett nytt organ icke ställer sig dyrare än den kostnadsökning för centrala sjukvårdsberedningen, som uppkommer genom ett inlemmande i beredningen av materielnämndens verksamhet.

Vid övervägande av skälen för och emot har materielnämnden funnit, att ett särskilt för ändamålet nyinrättat organ i nära samband med medicinalstyrelsen bäst är ägnat att tillvarataga de betydelsefulla statliga intressen, som sammanhånga med en tillfredsställande beredskap på den civila sjukvårdens område. Materielnämnden har vid detta ställningstagande jämväl beaktat de erinringar emot ett på ett tidigare stadium i utredningen framlagt förslag med förord för alternativet centrala sjukvårdsberedningen, vilka framstälts av vissa myndigheter.

I anslutning till det anförda föreslogs, att den centrala ledningen av lokal- och materielberedskapen skulle anförtros åt en särskild nämnd, kallad civila sjukvårdsberedskapsnämnden och bestående av följande ledamöter:

- 1:o) 1 representant för medicinalstyrelsen,
- 2:o) 1 representant för försvarets sjukvårdsförvaltning, tillika representant för försvarsstaben,
- 3:o) 1 representant för civilförsvarsstyrelsen,
- 4:o) 1 representant för statens reservförrådsnämnd,
- 5:o) 1 representant för svenska landstingsförbundet.

Samtliga medlemmar föreslogos utsedda av Kungl. Maj:t på förslag av de representerade institutionerna. Såsom ordförande skulle Kungl. Maj:t förordna en av ledamöterna. För ledamöterna skulle utses suppleanter på samma sätt som de ordinarie ledamöterna. Av nämndens ledamöter ansågs en böra vara läkare och en apotekare.

Civila sjukvårdsberedskapsnämnden föreslogs skola stå under medicinalstyrelsens överinseende. Då materielnämnden icke ifrågasatte någon ändring i nu gällande föreskrifter rörande högsta ansvaret under Kungl. Maj:t för den civila sjukvården, inberäknat beredskapssjukhusen, vid krig eller krigsfara, enligt vilka bestämmelser uppsikten över och ledningen av sjukhusvården vid civila sjukhus utövas av medicinalstyrelsen, förutsattes medicinalstyrelsens inflytande på den nya nämndens beslut vara av avgörande natur dels på så sätt, att medicinalstyrelsen tillerkändes direktivrätt gentemot nämnden och dels därigenom att, därest vid besluts fattande representanten för medicinalstyrelsen hade en från nämndens majoritet skiljaktig mening, ärendet skulle överlämnas till medicinalstyrelsen för slutligt avgörande.

Vidare föreslogs att till nämndens förfogande skulle stå en verkställande tjänsteman (deltidstjänstgörande), som vore väl förtrogen med beredskaps-sjukvården och statlig upphandlingsverksamhet, särskilt beträffande sjukvårdsmateriel, och som därjämte ägde ingående kännedom om statsförvaltningen. Den verkställande tjänstemannen skulle förbereda och föredraga ärendena inom nämnden och ombesörja, att beslut av nämnden eller i förekommande fall av medicinalstyrelsen bleve vederbörligen verkställda. Till sitt förfogande skulle nämnden tillika ha ett kansli, bestående av en tjänsteman med placering i lönegrad Eo 24 (intendent) och en i lönegrad Eo 7 (kanslibitråde, tillika registrator), båda med heltidstjänstgöring. På grundval av de erfarenheter, som vunnits inom materielnämnden och medicinalstyrelsens beredskapsavdelning vid handläggningen av arbetsuppgifter av samma eller liknande art som dem, vilka enligt förevarande förslag skulle åvila civila sjukvårdsberedskapsnämnden, ansåg sig materielnämnden kunna förutse, att dessa arbetsuppgifter icke helt kunde fullgöras av allenast nämnda personal. Tillfällig arbetskraft och särskild expertis förut-sattes därför kunna i mån av behov anlitas. Nämndens räkenskapsbokföring föreslogs äga rum hos medicinalstyrelsen, liksom dess in- och utbet-alning av medel borde ske över medicinalstyrelsens kassa.

Materielnämnden tillade, att därest dess funktioner komme att övertagas av centrala sjukvårdsberedningen, denna syntes böra utökas med ytterli-gare en avdelning, förslagsvis benämnd beredskapsavdelningen. Vad som anförts beträffande för civila sjukvårdsberedskapsnämnden erforderlig kanslipersonal gällde i så fall även för centrala sjukvårdsberedningen, dock att den för sjukvårdsberedskapsnämnden föreslagna tjänsten med place-ring i lönegrad Eo 7 syntes kunna utbytas mot en kontorsbiträdestjänst (lönegrad Eo 4) med hänsyn till att i beredningen redan vore inrättad en tjänst för bland annat registratorsgöromål.

K o s t n a d e r n a för den nya nämndens verksamhet uppskattades till sammanlagt 65 000 kronor, varav för avlöningar 30 740 kronor och för om-kostnader 34 260 kronor. Samtliga dessa kostnader förutsattes skola be-stridas av staten.

Kostnaderna för uppförande av nya förrådsbyggnader ansågs likaledes böra gäldas av anslagsmedel. På samma sätt borde jämväl bestridas utgif-ter för dels större omändringar och ombyggnader av sådana fastigheter, dels ock alla ändringsarbeten, som erfordrades för iordningställande av an-nexlokaler för beredskapssjukhus.

Utgifterna för ersättningsanskaffning av sådan sjukvårdsmateriel, som omsattes genom försäljning till sjukvårdsinrättningar, föreslogs skola gäl-das av medel, som inflöte vid omsättningen, i den mån sålunda influtna medel vore tillräckliga för utgifternas bestridande. Därest influtna medel icke täckte utgifterna för ersättningsanskaffningen, skulle kostnaderna för denna bestridas av anslagsmedel.

Dessa kostnadsberäkningar gällde i allt väsentligt jämväl för det fall, att materielnämndens funktioner skulle övertagas av centrala sjukvårdsberedningen. Avlöningskostnaden beräknades i detta fall kunna jämkas nedåt till i runt tal 28 000 kronor, huvudsakligen beroende på minskad ersättning till den verkställande tjänstemannen. Omkostnaderna beräknades öka med 4 000 kronor för utvidgning av beredningens lokaler.

Över materielnämndens förslag avgåvos *yttranden* av statskontoret, medicinalstyrelsen, försvarsstaben, försvarets sjukvårdsförvaltning, civilförsvarsstyrelsen, reservförrådsnämnden, ekonomiska försvarsberedskapsutredningen, medicinalstyrelseutredningen, centrala sjukvårdsberedningen samt styrelserna för svenska landstingsförbundet och svenska stadsförbundet.

I fråga om sjukvårdsberedskapens omfattning samt materiellens förvaring och omsättning anslöto sig remissyttrandena i allt väsentligt till materielnämndens förslag.

I fråga om sjukvårdsberedskapens centrala handhavande voro meningarna mera delade. Särskilt på militärt håll ställde man sig sålunda betänksam mot den uppdelning av ansvaret för sjukvårdsberedskapen, som materielnämndens förslag innebar, och förordade, att handhavandet av ifrågavarande beredskap i dess helhet skulle anförtros åt medicinalstyrelsen. Flertalet remissinstanser, bl. a. medicinalstyrelsen, centrala sjukvårdsberedningen, civilförsvarsstyrelsen och svenska landstingsförbundets styrelse, funno dock nämndens förslag godtagbart.

För det närmare innehållet i materielnämndens förslag ävensom i de däröver avgivna yttrandena torde få hänvisas till den i propositionen nr 185 till 1946 års riksdag intagna redogörelsen härför (s. 26 ff.).

Vid anmälan av materielnämndens förslag i nyssnämnda proposition anförde *chefen för socialdepartementet* bl. a. följande.

Materielnämnden har i sitt förslag utgått från att den nuvarande beredskapen på den civila sjukvårdens område skall tills vidare i stort sett bibehållas beträffande såväl antalet vårdplatser vid beredskapssjukhusen som den för dessa vårdplatser anskaffade materielutrustningen. Vid remissbehandlingen har häremot icke framställts någon erinran. Några remissinstanser ha till förtydligande av sin ståndpunkt i detta hänseende tillagt, att beredskapen på sjukvårdens område i princip torde böra anpassas efter den grad av militär och allmän civilförsvarsberedskap, som vid olika tidpunkter upprätthålles. För egen del är jag icke beredd att i nuvarande läge taga närmare ställning till frågan om beredskapens omfattning på förevarande område. Det synes mig i varje fall förtjäna att ytterligare övervägas, huruvida en beredskap av den omfattning och natur, som materielnämnden tänkt sig, bör för någon längre tid vidmakthållas.

I konsekvens härmed anser jag mig icke heller böra ingå på prövning av föreliggande förslag rörande sjukvårdsberedskapens organisation.

Som ytterligare skäl för ett uppskov med ställningstagandet till materielnämndens förslag åberopade departementschefen frågans sammanhang med det då föreliggande men ej prövade förslaget till omorganisation av medicinalstyrelsen.

Riksdagen (skr. nr 230) anmälde ej erinran mot vad departementschefen anfört.

Medicinalstyrelseutredningens förslag.

I sitt den 5 februari 1946 avgivna betänkande med förslag angående den centrala organisationen av det civila medicinal- och veterinärväsendet (SOU 1946: 20) framhöll *medicinalstyrelseutredningen* i fråga om beredskapen på sjukvårdens område, att frågan om och i vad mån denna beredskap skulle bibehållas kunde med någorlunda säkerhet bedömas först mot bakgrunden av förhållandena i världen efter ett kommande fredsslut. Rent principiellt borde emellertid omfattningen av beredskapen på detta område anpassas efter den grad av militär och allmän civilförsvarsberedskap, som vid olika tidpunkter upprätthölls. Från dessa utgångspunkter syntes det utredningen vara riktigt att liksom materielnämnden utgå från att lokal- och materielberedskapen, som icke utan stor tidsutdräkt kunde nyorganiseras, skulle tills vidare i stort sett bibehållas i dåvarande omfattning. Utredningen anslöt sig jämväl i huvudsak till materielnämndens förslag beträffande den centrala organisationen av denna beredskap. Den personella sjukvårdsberedskapen, som låte sig snabbare upporganiseras, fann utredningen däremot kunna hållas inom en mera begränsad ram. Utredningen yttrade i denna del i huvudsak följande.

För upprätthållande av den personella beredskapen anser utredningen, att nuvarande beredskapsregister över olika slag av tjänstepliktig personal böra vidmakthållas, i första hand beträffande läkare, sjukgymnaster, sjuksköterskor och barnmorskor samt tandläkare och apotekare. Det stadigvarande personalbehovet härför begränsar sig väsentligen till ett fåtal befattningshavare i biträdesställning. Huruvida och i vad mån härjämte arbetet med s. k. krigsplacering av medicinalpersonalen bör bedrivas, bör enligt utredningens mening avgöras mot bakgrunden av den försvarsberedskap, som vid skilda tidpunkter i övrigt upprätthålles. Med hänsyn härtill och då den för registrens förande erforderliga biträdespersonalen i viss utsträckning lämpligen kan anlitas jämväl för annat arbete inom styrelsen, anser utredningen det vara mest rationellt, att kostnaden för denna personal överföres till medicinalstyrelsens avlöningsstat, medan kostnaderna för övrig personal, inklusive den som vid skilda tidpunkter kan påkallas för krigsplacering av tjänstepliktig medicinalpersonal, alltjämt bestrides från ett särskilt anslag av förslagsanslags natur. Från detta anslag förutsättes även kostnaderna för den föreslagna nämnden skola utgå.

Vid remissbehandlingen av medicinalstyrelseutredningens betänkande anslöt sig *statens organisationsnämnd*, som tidigare icke haft tillfälle att

uttala sig i frågan, till uppfattningen, att allt ansvar för den civila sjukvårdsberedskapen borde åvila medicinalstyrelsen. Organisationsnämnden betonade vidare angelägenheten av en klar gränsdragning mellan medicinalstyrelsen och försvarets sjukvårdsförvaltning på hälso- och sjukvårdens område.

I propositionen nr 67/1947 angående omorganisation av medicinalstyrelsen anförde *föredragande statsrådet* i fråga om sjukvårdsberedskapen bl. a. följande.

Frågan om beredskapens omfattning på den civila sjukvårdens område kan, såsom ock i flera remissyttranden framhållits, icke avgöras isolerad utan bör ses mot bakgrunden av det utrikespolitiska läget samt den militära och civila försvarsberedskapens omfattning. Härjämte måste uppenbarligen hänsyn tagas till försörjningsmöjligheterna inom och utom landet. Dessa omständigheter ha ännu icke vunnit sådan stabilitet, att de kunna med önskvärd klarhet överblickas. Försiktigheten synes mig därför bjuda, att ställningstagandet till materielnämndens förslag uppskjutes ytterligare något år.

I anslutning till det anförda uttalade föredragande statsrådet att jämväl med prövning av materielnämndens förslag rörande den centrala organisationen för lokal- och materielberedskapens handhavande borde anstå.

Beträffande den personella sjukvårdens omfattning och centrala organisation förklarade föredraganden, att han kunde i allt väsentligt ansluta sig till de av medicinalstyrelseutredningen uppdragna riktlinjerna, vilka synes innebära en rimlig avvägning mellan behovet av, å ena sidan, en fast grund för beredskapens upprätthållande och, å andra sidan, en smidig anpassning till situationens krav.

Riksdagen (skr. nr 275) framställde ej häremot erinran.

Medicinalstyrelsens anslagsäskanden för styrelsens beredskapsorganisation för budgetåret 1948/49.

Beträffande det anslag, som under rubriken Medicinalstyrelsen: Beredskapsorganisation anvisats för innevarande budgetår, torde få hänvisas till den förut lämnade redogörelsen för sjukvårdsberedskapens hittillsvarande organisation och omfattning.

I skrivelse den 24 september 1947 har *medicinalstyrelsen* framlagt förslag till beräkning av medelsbehovet för styrelsens beredskapsorganisation för budgetåret 1948/49. Härvid har styrelsen utgått från att ett definitivt ställningstagande till det år 1945 framlagda förslaget om beredskapens omfattning på den civila sjukvårdens område icke kunde ske, förrän pågående utredningar om den civila och militära beredskapen avslutats. Enligt styrelsens mening syntes man därför för budgetåret 1948/49 tills vidare få räkna med att nuvarande organisation av beredskapens centrala

ledning skulle bibehållas som ett provisorium i ungefärligen nuvarande omfattning.

Såvitt gäller medicinalstyrelsens beredskapsavdelning anför styrelsen, under hänvisning till föreliggande arbetsuppgifter i anledning av provisorisk krigsplacering av tjänstepliktig medicinalpersonal m. m., att även under budgetåret 1948/49 viss personal erfordrades å avdelningen. Styrelsen anför härom.

Såsom chef för beredskapsavdelningen torde liksom hittills böra fungera en deltidsanställd läkare. Sedan arbetsuppgifterna å avdelningen minskat, beräknas chefsläkarens arbetstid fr. o. m. den 1 oktober 1947 kunna inskränkas till cirka tre timmar i veckan. Vid sådant förhållande synes arvodet till denne läkare kunna fastställas till 3 000 kronor för år.

Vidare torde det vara erforderligt, att medicinalstyrelsen fortsättningsvis har en representant hos arméöverläkaren med uppgift att tillvarata den civila sjukvårdens intressen vid krigsplacering av läkare och annan medicinalpersonal. Den erforderliga tjänstgöringstiden för denne befattningshavare, som bör vara legitimerad läkare, kan uppskattas till cirka tre timmar per dag. Arvodet till honom kan beräknas till 4 500 kronor för år. Arbetet med krigsplaceringen bedrivs med hjälp av ett biträde, sysselsatt med skriv- och kontorsgöromål. Styrelsen räknar med att ifrågavarande befattningshavare, som för innevarande budgetår finnes anställd hos arméöverläkaren mot ett arvode av 4 320 kronor för år, erfordras jämväl under budgetåret 1948/49.

Närmaste ansvaret för registreringen av sjuksköterskor, sjukgymnaster och hjälpsystrar samt för arbetet med krigsplaceringen av ifrågavarande personal har anförtrotts åt en tillfälligt anställd sjuksköterska. För nämnda arbete erfordras härjämte tre heltidsanställda skrivbiträden, av vilka ett avlönas från förevarande anslag. Till avlöning av sjuksköterskan beräknar medicinalstyrelsen för kommande budgetår ett belopp av cirka 8 400 kronor samt till skrivbiträdet ett belopp av cirka 4 300 kronor. Dessutom torde böra beräknas ett belopp av förslagsvis 5 500 kronor för avlönande av tillfällig personal för handläggning av andra arbetsuppgifter, såsom granskning ur sjukvårdsberedskapssynpunkt av styrelsen underställda förslag till nybyggnader av skolor och ålderdomshem etc.

Med angivna utgångspunkter beräknar medicinalstyrelsen, som förutsätter att Kungl. Maj:t vid oförutsedda arbetsuppgifter för beredskapsavdelningen kommer att medgiva överskridande av anslaget, medelsbehovet för beredskapsavdelningen för budgetåret 1948/49 till i runt tal 30 000 kronor.

Vad härefter angår anslagsbehovet för materielnämndens verksamhet har styrelsen överlämnat en av nämnden den 19 augusti 1947 upprättad promemoria i ämnet. Vid beräkningen av medelsbehovet har nämnden utgått från att ingen förändring i fråga om den centrala ledningen av den civila sjukvårdsberedskapen skulle vidtagas under nästa budgetår.

Med denna utgångspunkt beräknar materielnämnden — som icke förutser andra förändringar beträffande behovet av personal och dennas avlö-

ningsförmåner än avveckling av en deltidsanställd apotekarassistent samt viss uppräknig av arvoden till intendenten och till skrivbiträden, tillfällig personal m. m. — medelsbehovet för avlöningar till 31 260 kronor. För omkostnader beräknar nämnden oförändrat belopp eller 20 000 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet för sin verksamhet beräknar nämnden sålunda till 51 260 kronor.

Medicinalstyrelsen har icke funnit annan anledning till erinran mot materielnämndens beräkning än att styrelsen ansett det av nämnden föreslagna beloppet kunna avrundas till 50 000 kronor.

Medicinalstyrelsen har alltså beräknat det sammanlagda medelsbehovet för budgetåret 1948/49 för styrelsens beredskapsorganisation till (30 000 + 50 000) 80 000 kronor eller samma belopp, som anvisats för innevarande budgetår.

Riksnämndens för ekonomisk försvarsberedskap förslag angående sjukvårdsberedskapen.

I skrivelse den 20 oktober 1947 har riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap framlagt förslag angående ordnandet av den ekonomiska försvarsberedskapen. I detta förslag har även berörts frågan om fördelning av beredskapsuppgifterna på sjukvårdens hela område, omfattande — förutom den civila sjukvården — jämväl den militära sjukvården och civilförsvarets sjukvård. Nämnden har därvid utgått från att det av medicinalstyrelsens materielnämnd den 9 oktober 1945 framlagda förslaget om inrättande av en särskild nämnd, civila sjukvårdsberedskapsnämnden, med uppgift att handha lokal- och materielberedskapen på den civila sjukvårdens område skulle förverkligas, samt att den personella beredskapen såsom hittills skulle handhavas av medicinalstyrelsen. Riksnämnden har uppgjort förslag till fördelning av beredskapsuppgifterna på olika organ, nämligen riksnämnden, medicinalstyrelsen, försvarets sjukvårdsförvaltning, civilförsvarsmyndigheterna och den särskilda sjukvårdsberedskapsnämnden. För sistnämnda organs del skulle fördelningen innebära vidgade uppgifter i förhållande till 1945 års förslag. Åt sjukvårdsberedskapsnämnden skulle sålunda uppdragas att — förutom att handha beredskapsuppgifter på den civila sjukvårdens område — efter anvisningar av riksnämnden biträda vid planläggningen i övrigt av den till det ekonomiska området hörande beredskapen på sjukvårdens område. Därvid skulle hänsyn alltså tagas även till det militära försvarets och civilförsvarets behov. Den närmare fördelningen av uppgifterna mellan riksnämnden och sjukvårdsberedskapsnämnden samt övriga sjukvårdsmyndigheter föreslås skola bestämmas genom överenskommelse mellan myndigheterna.

I vid utlåtandet fogad bilaga föreslår dock riksnämnden närmare rikt-

linjer för fördelningen av beredskapsuppgifterna på sjukvårdens område. I fråga om materielanskaffningen anföres härvid följande.

1. Behoven (utrustnings- och ersättningsbehoven) av läkemedel, sjukvårdsartiklar och andra förnödenheter för sjukvården under fred, vid avspärrning utan krig och i krig beräknas för det militära försvarets del av försvarets sjukvårdsförvaltning, för civilförsvarets del av civilförsvarsstyrelsen resp. de myndigheter, för vilka jämlikt 88 § civilförsvarskungörelsen särskilda civilförsvarsföreskrifter skola utfärdas, samt för den civila sjukvården av den föreslagna sjukvårdsberedskapsnämnden. Beräkningarna av behoven sker beträffande det militära försvaret efter anvisningar av överbefälhavaren, beträffande nyssnämnda övriga civilförsvarsmyndigheter efter anvisningar av civilförsvarsstyrelsen och beträffande den civila sjukvården efter anvisningar av medicinalstyrelsen. I fråga om de olika behoven i krig angives i vad mån dessa synas bära tillgodoses genom lagring i fredstid genom sjukvårdsmyndigheternas försorg eller avses att täckas genom krigsanskaffning ävensom storleken av redan befintliga lager av sjukvårdsförnödenheter.

2. Det militära försvarets och civilförsvarets behov anmälas av försvarets sjukvårdsförvaltning resp. civilförsvarsstyrelsen (jämväl för övriga civilförsvarsmyndigheters del) till sjukvårdsberedskapsnämnden. Nämnden undersöker i vad mån behoven vid avspärrning och i krig kunna tillgodoses med hänsyn till den beräknade tillgången på färdiga varor och möjlig inhemsk produktion. I fråga om andra förnödenheter än sådana som endast användas inom sjukvården, inhämtar sjukvårdsberedskapsnämnden från riksnämnden besked i vad mån behoven beräknas kunna täckas. Detsamma gäller även andra råvaror än sådana, som endast användas inom läkemedelsindustrien. Därest det vid sjukvårdsberedskapsnämndens undersökning skulle visa sig, att behoven överstiga de beräknade tillgångarna, söker sjukvårdsberedskapsnämnden att i samråd med vederbörande sjukvårdsmyndigheter sammanjämka behoven. I fråga om behoven vid avspärrning undersöker nämnden i vad mån särskilda åtgärder bära vidtagas för behovens täckande. Behoven och tillgångarna redovisas i en allmän försörjningsplan, utvisande för krigs- och avspärrningsalternativen de beredskapslager av färdiga varor och råvaror som bära uppläggas redan i fredstid samt de förnödenheter som beräknas skola produceras. I planen göres även en preliminär beräkning av kostnaderna för planens genomförande.

Försörjningsplanen granskas av riksnämnden, efter erforderligt samråd med överbefälhavaren, civilförsvarsstyrelsen och medicinalstyrelsen. Riksnämnden underställer därefter planen Kungl. Maj:t, i samband varmed vederbörande sjukvårdsmyndigheter göra framställningar om anvisande av de medel som erfordras för planens genomförande.

3. Sedan försörjningsplanen till sina huvuddrag fastställts av Kungl. Maj:t och erforderliga medel anvisats, ombesörja försvarets sjukvårdsförvaltning (i erforderlig samverkan med krigsmaterielverket), civilförsvarsstyrelsen resp. annan civilförsvarsmyndighet samt sjukvårdsberedskapsnämnden anskaffningen av de lager av färdiga sjukvårdsförnödenheter av skilda slag som enligt försörjningsplanen äro avsedda att genom dessa myndigheters försorg uppläggas redan i fredstid. Därvid förutsättes, att vardera myndigheten svarar för den beredskapslagring av färdiga varor som avser att tillgodose behoven i krig inom myndighetens verksamhets-

område samt att sjukvårdsberedskapsnämnden därutöver ombesörjer de beredskapslager av färdiga varor som kunna erfordras för avspärrning utan krig. Vid anskaffningen och lagringen kan, där så av praktiska skäl är lämpligt, reservförrådsnämnden (riksnämnden) biträda myndigheten med anskaffning och lagring för myndighetens räkning liksom även myndigheterna kunna biträda varandra. Anskaffningen och lagringen av råvaror ombesörjes, om någon annan ordning icke av praktiska skäl är mera lämplig, av reservförrådsnämnden (riksnämnden).

För lagringen upprätta vederbörande myndigheter detaljplaner. Lagringsplanerna godkännas av riksnämnden, som skall söka tillse att lagringen sker på ekonomiskt lämpligaste sätt.

4. Detaljplaneringen av krigsanskaffningen ombesörjes även av de i punkt 3. omnämnda sjukvårdsmyndigheterna (jämte krigsmaterielverket) och under medverkan av vederbörande enskilda leverantör. I krigsanskaffningsplanerna angives så långt möjligt behovet av råvaror, arbetskraft bränsle, trafikmedel m. m., varjämte om möjligt bör i planerna ingå av leverantören upprättat förslag till åtgärder för behovens tillgodoseende. Krigsanskaffningsplanerna godkännas av riksnämnden.

Det ankommer på riksnämnden att sörja för att i de godkända planerna angivna förutsättningar angående råvaror, arbetskraft m. m. komma att så vitt möjligt vara för handen i krig. Härav föranledd planering av arbetskraft sker av arbetsmarknadsstyrelsen i samråd med riksnämnden och beträffande övriga förutsättningar av riksnämnden i samråd i mån av behov med vederbörande sjukvårdsmyndigheter.

5. Vid granskningen av lagrings- och krigsanskaffningsplaner äger riksnämnden påkalla biträde av sjukvårdsberedskapsnämnden, som därvid särskilt bör uppmärksamma, huruvida vad som framkommit vid detaljplaneringen föranleder ändringar i den allmänna försörjningsplanen, samt meddela riksnämnden härom.

I proposition den 6 februari 1948 har Kungl. Maj:t på föredragning av chefen för folkhushållningsdepartementet framlagt förslag angående den ekonomiska försvarsberedskapens ordnande. I fråga om fördelningen av beredskapsuppgifterna på sjukvårdens område har riksnämndens förslag härvid godtagits. Rörande detta ärende torde i övrigt få hänvisas till förenämnda proposition.

Materielnämndens nya organisationsförslag.

Med skrivelse den 30 januari 1948 har medicinalstyrelsen överlämnat ett den 22 i samma månad av *medicinalstyrelsens materielnämnd* avgivet förslag till organisation av en sjukvårdsberedskapsnämnd med utvidgade uppgifter enligt de av riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap angivna riktlinjerna.

Materielnämnden anför inledningsvis vissa synpunkter på frågan om den civila sjukvårdsberedskapens omfattning. Härvid uttalar nämnden som sin mening, att behovet av en organisation med upp-

gift att under fredstid planlägga och under krig sörja för tillgodoseendet av befolkningens sjukvårdsbehov och då i synnerhet sjukhusbehovet vuxit, sedan nämnden år 1945 avgav förslag i ämnet. Den vid slutet av 1930-talet och tiden närmast därefter genomförda beredskapssjukhusorganisationen borde därför bestå och i mån av behov effektiviseras.

I fråga om materielberedskapen erinrar materielnämnden om de vidgade uppgifter, som enligt riksnämndens tidigare refererade förslag skulle ankomma på ett civilt sjukvårdsberedskapsorgan, samt anför i detta sammanhang följande.

Någon större *central* lagerhållning i statlig regi av färdiga varor inom läkemedelsområdet anser materielnämnden — med vissa i och för sig mycket betydelsefulla undantag såsom beträffande exempelvis dextran, insulin, penicillin, streptomycin m. m. — icke erforderlig. Man har härvidlag att tillgå och räkna med dels den tillverkningskapacitet, som förefinnes hos industrien och apoteken — men som givetvis gör råvarulagringen desto viktigare — dels ock den farmaceutiska distributionsapparaten egna och med hänsyn till dennas spridning ur beredskapssynpunkt mycket betydelsefulla lagringsmöjligheter. Annan speciell sjukvårdsmateriel än färdiga läkemedel torde däremot böra lagerhållas av beredskapsmyndigheterna i avsevärt större utsträckning än färdiga läkemedel; särskilt gäller detta importvaror såsom röntgenfilm, operationshandskar, laboratorieutensilier, ögonglas, preventivmedel m. m. ävensom förbandsgas.

Materielnämnden framlägger härefter nytt förslag rörande *organisationen* av ett *centralt sjukvårdsberedskapsorgan*. Härvid utgår nämnden från att på ett dylikt organ bör, såsom nämnden år 1945 föreslagit, ankomma handhavandet av lokal- och materielberedskapen på den civila sjukvårdens område, under det att medicinalstyrelsen som hittills skall bära ansvaret för personalberedskapen. Härjämte förutsättes sjukvårdsberedskapsorganet skola fullgöra de av riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap föreslagna nya uppgifterna.

Liksom tidigare anser materielnämnden, att för handhavandet av ifrågasvarande uppgifter bör inrättas ett särskilt organ, vilket skall ersätta den nuvarande materielnämnden. Det nya organet föreslås — utan framhållande av de civila funktionerna — benämnt sjukvårdsberedskapsnämnden. Nämnden anses böra vara en självständig förvaltningsmyndighet, dock under medicinalstyrelsens överinseende och i det beroende av denna, som följer av medicinalstyrelsens egenskap av högsta medicinska förvaltningsorgan under Kungl. Maj:t och som bör taga sig uttryck i viss direktiv rätt för styrelsen i enlighet med vad materielnämnden tidigare föreslagit.

I fråga om sjukvårdsberedskapsnämndens sammansättning anför materielnämnden.

Organet bör vara sammansatt på det sätt, som föreslagits i materielnämndens förslag år 1945, dock med följande undantag. Sålunda böra vara företrädda det rent medicinska intresset, civilförsvaret, försvarets sjukvård

och huvudmännen för beredskapssjukhusen genom representanter för resp. medicinalstyrelsen, civilförsvarsstyrelsen, försvarets sjukvårdsförvaltning och svenska landstingsförbundet. Därutöver bör det rent militära intresset, särskilt viktigt vid planläggningen av beredskapssjukhusens lokal- och vårdplatsbehov, vara företrätt genom särskild militär representant, utsedd av chefen för försvarsstaben. I olikhet med sitt tidigare förslag anser emellertid materielnämnden numera, att reservförrådsnämnden (riksnämnden) lämpligen icke bör vara representerad genom särskild ledamot. Riksnämnden skulle nämligen eljest förutsättas bliva i viss mån bunden av vad representanten gör eller underlåter i sitt ledamotskap. Då emellertid reservförrådsnämndens och därigenom riksnämndens sakkunskap och erfarenheter, särskilt i affärs- och lagringsfrågor beträffande läkemedel och sjukvårdsmateriel, är av största värde för sjukvårdsberedskapsnämnden, bör riksnämnden kallas att närvara vid sjukvårdsberedskapsnämndens handläggning av nämnda frågor genom representant, som har rätt att delta i förekommande överläggningar men ej i beslut.

Materielnämnden anser, med hänsyn till beräknad arbetsbörda för ordföranden och ledamöterna, önskvärt att ersättningen till dem utgår i form av fast arvode för år och får i sådant hänseende föreslå för ordföranden 1 200 kronor och för ledamöterna 600 kronor. Arvode till suppleanter och experter synes lämpligen böra bestämmas till 25 kronor för sammanträde.

Sjukvårdsberedskapsnämnden föreslås skola i likhet med den nuvarande materielnämnden ha till sitt förfogande ett kansli. Materielnämnden framlägger förslag härom under framhållande av att vad som föreslås endast är att betrakta som en försöksorganisation för budgetåret 1948/49. Nämnden framhåller, att omfattningen av kanslipersonalen måste anpassas efter den utökning av arbetsuppgifterna, som riksnämndens förslag innebär i förhållande till 1945 års förslag och anför härefter.

Kansliet bör förestås av en i statsförvaltningen väl insatt och i ekonomiska frågor, särskilt upphandlingsverksamhet, kunnig chef, med tjänstetiteln kanslichef. Behov av heltidstjänstgöring för denne torde, såvitt nu kan bedömas, icke föreligga, men det bör åligga honom att vid ledningen av kansliarbetet dagligen övervaka detsamma. Med hänsyn till de krav, som bör ställas på kanslichefen, och det ansvar, som åvilar honom, torde hans arvode icke böra understiga 5 000 kronor för år. Kansliet bör vara uppdelat på en sjukhusavdelning för handläggning huvudsakligen av ärenden rörande beredskapssjukhusen och en planeringsavdelning för övriga arbetsuppgifter. Å sjukhusavdelningen bör vara anställd en intendent med placering i lönegraden Ce 27. Som medhjälpare torde han — i varje fall för det närmaste budgetåret — behöva en assistent med heltidstjänstgöring i lönegraden Cg 22. Föreståndaren för planeringsavdelningen bör vara legitimerad apotekare med hänsyn till det stora utrymme i avdelningens arbetsuppgifter, som läkemedelsfrågorna intaga. Huruvida denne bör vara heltidsanställd eller ej kan nu ej med tillräcklig visshet förutses mer än för de närmaste åren, varunder behov av heltidstjänstgöring föreligger. Med hänsyn härtill föreslås, att han tills vidare placeras som extra tjänsteman i lönegraden Cg 29. Ett lägre arvode torde omöjliggöra anställande av person med erforderliga kvalifikationer för befattningen i fråga. Sedan de f. n. mycket tidsödande arbetsuppgifter, som sammanhånga med import-

regleringen upphört eller avsevärt minskat i omfattning, torde det vara tillräckligt med halvtidstjänstgöring för denne befattningshavare. Avdelningsföreståndaren bör biträdas av en heltidsanställd assistent i lönegraden Cg 22.

Förutom nämnda befattningshavare böra hos nämnden vara anställda ett kanslibitråde (Ce 11) och två biträden för skriv- och kontorsgöromål i lönegraden Cf 4—Ce 8. Nämndens kassarörelse förutsättes i enlighet med det tidigare förslaget handhas av medicinalstyrelsen och dess verksamhet föreslås förlagd till av medicinalstyrelsen disponerade lokaler.

Härjante bör nämnden till sitt förfogande ha en sekreterare med juridisk utbildning och med av nämnden fastställt arvode. Nämnden bör ha möjlighet att i mån av behov anlita extra skrivhjälp och annan personal för tillfälliga arbetsuppgifter. Sådana arbetsuppgifter torde under de första åren bli av mycket betydande omfattning.

Kanslichefen och intendenten böra utses av Kungl. Maj:t och övriga befattningshavare av nämnden.

I materielnämndens förslag ingå jämväl vissa anslagsberäkningar, avseende såväl sjukvårdsberedskapsnämndens avlönings- och omkostnadsstat som medelsbehovet för den anskaffning och lagring av färdiga sjukvårdsförnödenheter för en avspärrning utan krig, som enligt riksnämndens förslag skulle ombesörjas av sjukvårdsberedskapsnämnden.

Med utgångspunkt från den föreslagna personalorganisationen samt i överensstämmelse med de av materielnämnden i förslaget den 9 oktober 1945 gjorda kostnadsberäkningarna avseende sjukvårdsberedskapsnämndens omkostnader beräknar materielnämnden sjukvårdsberedskapsnämndens medelsbehov för budgetåret 1948/49 i enlighet med följande förslag till avlönings- och omkostnadsstat.

Avlöningsstat.

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t,	
<i>förslagsvis</i>	10 000
2. Avlöningar till övrig icke ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	73 000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	7 000
4. Arvoden till redogörare för centrala beredskapsförråd	6 000
<hr style="width: 100%;"/>	
Summa kronor	96 000

Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, har nämnden beräknat sålunda:

Arvoden till ledamöter och suppleanter, <i>förslagsvis</i>	4 000
Arvode till 1 kanslichef, <i>högst</i>	5 000
Arvoden till av nämnden anlitate experter, <i>högst</i>	1 000
<hr style="width: 100%;"/>	
Summa kronor	10 000

I anslagsposten till avlöningar till övrig icke ordinarie personal har nämnden inräknat ett belopp av 14 500 kronor för ersättningar åt extra

skrivhjälp och annan tillfällig personal, arvode åt sekreterare samt i förekommande fall ersättning för mistade avlöningsförmåner, vikariatsersättningar m. m.

Omkostnadsstat.

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	100
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	2 500
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	3 000
4. Övriga utgifter	
a. Tomthyror och underhåll av förrådslokaler m. m., <i>förslagsvis</i>	5 000
b. Hyror för förrådslokaler m. m., <i>förslagsvis</i>	11 000
c. Inköp och underhåll av inventarier, <i>förslagsvis</i>	3 000
d. Diverse utgifter, <i>högst</i>	9 660
	Summa kronor 34 260

Materielnämnden har vid avgivandet av sitt förslag förutsatt, att medel för den i medicinalstyrelsens nuvarande beredskapsorganisation ingående beredskapsavdelningen kommer att anvisas i annat sammanhang.

För bekostandet av den anskaffning och lagring av färdiga sjukvårdsförnödenheter för att tillgodose behovet vid avspärrning under krig, som enligt riksnämndens förslag skulle åvila sjukvårdsberedskapsnämnden, föreslår materielnämnden att för budgetåret 1948/49 under rubrik Anskaffning och lagring av läkemedel och sjukvårdsmateriel uppföres ett reservationsanslag å 3 000 000 kronor. Alternativt anser materielnämnden kunna övervägas att kostnaderna för den anskaffning och lagring, som kan bli erforderlig under nästa budgetår, bestridas av till reservförrådsnämndens (riksnämndens) förfogande stående medel.

Medicinalstyrelsen har för sin del icke funnit anledning till erinran mot vad materielnämnden anfört och hemställt.

Över materielnämndens nya förslag ha yttranden avgivits av chefen för försvarsstaben, statskontoret, statens lönenämnd och riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap.

Chefen för försvarsstaben förklarar sig intet ha att erinra mot förslaget och tillstyrker dess genomförande snarast möjligt.

Statskontoret åberopar sitt över materielnämndens förslag av år 1945 avgivna remissyttrande, i vilket statskontoret i första hand uttalat sig för att samtliga uppgifter på den civila sjukvårdsberedskapens område, inberäknat materielberedskapen, borde åvila medicinalstyrelsen och i andra hand förordat, att uppgifterna anförtroddes någon redan befintlig myndighet, varvid centrala sjukvårdsberedningen närmast komme i betraktande. Statskontoret säger sig alltjämt ifrågasätta lämpligheten av att för uppgifterna i fråga inrätta ett särskilt organ. Särskilt efter tillkomsten av riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap syntes det ligga närmast

till hands att överlåta de göromål, om vilka i ärendet vore fråga, till medicinalstyrelsen eller centrala sjukvårdsberedningen. Om och i den mån så påkallades för fullgörandet av här avsedda uppgifter syntes hinder icke möta för styrelsen att inom ramen för den nuvarande organisationen samråda med representanter för civilförsvarsstyrelsen, försvarets sjukvårdsförvaltning och svenska landstingsförbundet.

Statens lönenämnd, som granskat förslaget endast beträffande löne- och därmed jämförliga frågor, påpekar att ersättning till den nuvarande materielnämndens ordförande och ledamöter utgår jämlikt kommittékungörelsen samt ifrågasätter, om systemet med fasta arvoden till ordförande och ledamöter i den föreslagna nämnden är lämpligt. Man finge räkna med att arbetsbelastningen på en nämnd av ifrågavarande karaktär kunde växla i betydande grad med hänsyn till tidsläget och kraven på beredskap. Som ett alternativ ville lönenämnden framhålla möjligheten att använda en kombination av fasta årsarvoden och ersättning per sammanträdesdag.

Vad angår kanslipersonalen finner lönenämnden det föreslagna arvodet för befattningen som kanslichef, vilken befattning syntes vara avsedd att uppehållas vid sidan av heltidstjänst i annat statligt verk, alltför högt. Arvodesbeloppet borde bestämmas under hänsynstagande jämväl till den omfattning, i vilken den juridiskt utbildade sekreteraren komme att tagas i anspråk, och till den ersättning, som kunde komma att utgå till denne. Vidare syntes tjänstetiteln kanslichef enligt lönenämndens mening mindre lämplig, då här icke vore fråga om heltidsanställning och då kanslipersonalen bleve relativt fåtalig.

Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap utvecklar i sitt yttrande de skäl, som föranlett nämnden föreslå, att sjukvårdsberedskapsnämnden skulle ombesörja — utöver den beredskapslagring av färdiga varor, som avsåge krigsbehovet för dess eget verksamhetsområde — den beredskapslagring av färdiga varor, som kunde erfordras för att tillgodose behoven i händelse av avspärrning utan krig. Riksnämnden hade utgått ifrån att dessa sistnämnda lager borde anses såsom en allmän reserv för landet i dess helhet. För dessa behövdes ej samma detaljerade planläggning redan i fredstid i fråga om lagrens användning och placering m. m., som erfordrades för de förråd som avsåges för krigsfall. Det vore därför naturligt, att denna lagring ombesörjdes av en och samma myndighet. Sjukvårdsberedskapsnämnden, vilken dels skulle ha att, liksom hittills materielnämnden, ha hand om lagring för beredskapssjukhusens del, dels ock enligt riksnämndens förslag skulle omhänderhava vissa allmänna planeringsuppgifter, förefölle därvid enligt riksnämndens mening vara den, som låge närmast till. Om det emellertid i enstaka fall visade sig av praktiska skäl, t. ex. för att få bättre inköpsmöjligheter eller för att rationalisera lagringen, lämpligt, att riksnämnden eller någon annan myndighet inköpte och lagrade varor jämväl för sjukvårdsberedskapsnämndens räkning, skulle detta kunna ske.

I fråga om medelsbehovet för ifrågavarande lagring framhåller riksnämnden, att densamma ansett det vara ur många synpunkter, bl. a. ur kostnadsredovisningssynpunkt, lämpligast, att lagring av varor av sådan speciell karaktär, varom här vore fråga, ombesörjdes av sjukvårdsberedskapsnämnden. Om emellertid de av sjukvårdsberedskapsnämnden begärda medlen icke ansåges böra anvisas under nästa budgetår och kostnaderna för eventuellt erforderliga inköp icke kunde bestridas av de medel, som kunde komma att stå till sjukvårdsberedskapsnämndens förfogande för annan beredskapslagring, borde inköp under denna tid kunna göras av riksnämnden.

Riksnämnden understryker slutligen vikten av att sjukvårdsberedskapsnämnden till en början erhåller en provisorisk organisation. Även om riksnämnden f. n. icke hade möjlighet att närmare beräkna, i vilken grad sjukvårdsberedskapsnämndens arbete komme att öka på grund av uppgiften att biträda med den allmänna beredskapsplanläggningen, förutsatte riksnämnden likväl, att arbetet härmed, sedan en försörjningsplan väl en gång uppgjorts, komme att bli av förhållandevis ringa omfattning.

Departementschefen.

Frågan om den civila sjukvårdsberedskapens omfattning och organisation har varit föremål för överbägande vid olika tillfällen efter det andra världskrigets slut. Förslag i ämnet framlades sålunda i oktober 1945 av medicinalstyrelsens materielnämnd och anmäldes i proposition till 1946 års riksdag. Slutlig ställning till spörsmålet ansågs emellertid icke böra tagas vid detta tillfälle. Icke heller vid framläggandet för 1947 års riksdag av förslag till omorganisation av medicinalstyrelsen, då även sjukvårdsberedskapsfrågorna berördes, ansågs böra tagas ståndpunkt i ämnet.

Anledningen till att fasta riktlinjer för den civila sjukvårdsberedskapens omfattning och organisation hittills icke uppdragits är att dessa spörsmål icke kunna avgöras isolerade utan måste ses mot bakgrunden av bl. a. den militära och civila försvarsberedskapens omfattning. På dessa områden ha efter krigsslutet utredningar pågått, omfattande såväl det militära försvarets som civilförsvarets och den ekonomiska försvarsberedskapens organisation och utformning.

Vissa allmänna försvars- och beredskapsfrågor, av vilka den civila sjukvårdsberedskapen är beroende, torde komma att underställas innevarande års riksdag. Genom redan avlätna propositioner kommer sålunda riksdagen att få taga ställning till förslag angående civilförsvarets och den ekonomiska försvarsberedskapens utformning. Jämväl i vad gäller det militära försvaret torde betydelsefulla frågor komma att underställas riksdagens prövning.

Med hänsyn till angivna förhållanden torde numera förutsättningar finnas för fastställandet av vissa riktlinjer för den civila sjukvårdsberedskapens omfattning och organisation. Jag förordar därför att så sker.

Beträffande den allmänna omfattningen av sjukvårdsberedskapen torde jag till en början få erinra om att anstalter hittills vidtagits för såväl den personella beredskapens som lokal- och materielberedskapens tillgodoseende. På det förstnämnda området har skett registrering och krigsplacering av läkare, sjuksköterskor och annan medicinalpersonal. Den lokala beredskapen har i huvudsak tillgodosetts genom tillkomsten av en beredskapssjukhusorganisation, uppbyggd kring vissa i fred befintliga civila sjukvårdsinrättningar — kärnsjukhus — och representerande ett antal vårdplatser, inklusive sjukvårdsinrättningarnas vårdplatser i fredstid, av omkring 68 000. På materielområdet har utrustningsbehovet för beredskapssjukhusen, i den mån detta icke ansetts kunna fyllas genom ianspråktagande av befintlig materiel vid kärnsjukhusen, tillgodosetts genom central upphandling på statsverkets bekostnad, varvid sammanlagt anskaffats utrustning för cirka 46 000 vårdplatser.

Jag finner för min del uppenbart att en effektiv civil sjukvårdsberedskap måste anses som ett oundgängligt led i våra samlade försvarsanstalter. Erinras må att de civila sjukhusen under krig skola utnyttjas för vård av krigsskadade ävensom andra militära patienter. En god civil sjukvårdsberedskap utgör därför en förutsättning för den militära sjukvårdens tillgodoseende. Den förskjutning av krigföringen mot hemorten, som kännetecknade det andra världskriget, har vidare ställt den civila sjukvården inför nya och omfattande problem. Det moderna krigets karaktär och de fruktansvärda vapen för hemortsbekämpning, som numera stå en anfallande till buds, måste tyvärr — olika civilförsvarsåtgärder till trots — befaras medföra ett starkt ökat sjukvårdsbehov för civilbefolkningen. De anstalter som avses skola vidtagas genom civilförsvarsorganisationens försorg begränsa sig till det första omhändertagandet av skadade och ombesörjandet i mån av behov av transporter till sjukvårdsinrättningar.

Lägger man härtill de allmänna synpunkter som ansetts böra vara vägledande beträffande utformningen av den militära och civila beredskapen, leder enligt min mening detta till att vi måste vara beredda att upprätthålla en civil sjukvårdsberedskap av i huvudsak samma karaktär som den nuvarande. I första hand innebär detta att en beredskapssjukhusorganisation av det slag, som tillkom under det andra världskriget, måste tills vidare hållas vid makt. Åtgärder måste tillika vidtagas för att tillgodose såväl personalberedskapen som behovet under krig av läkemedel och sjukvårdsmateriel.

Den närmare omfattningen vid olika tider av verksamheten på den civila sjukvårdsberedskapens område torde böra ansluta sig till vad som gäller i fråga om det militära försvarets och civilförsvarets beredskap. Beträf-

fande personalberedskapen förutsätter jag att arbetet med krigsplacering av medicinalpersonal icke skall behöva bedrivas kontinuerligt i full omfattning utan att en anpassning efter det vid varje tid föreliggande behovet skall ske. Såvitt gäller lokalberedskapen utgår jag som redan nämnts från att planläggningen av beredskapssjukhusen skall upprätthållas. I den samma böra vidtagas de omläggningar och kompletteringar, som föranledas av vunna erfarenheter. Den för beredskapssjukhusen särskilt anskaffade inredningen anser jag böra bibehållas. I den mån omläggningar i planläggningen föranleda kostnader för anskaffande av inredning till nya lokaler torde frågan om anvisande av medel härtill få prövas i vanlig ordning.

Materielberedskapen inom den civila sjukvården äger nära samband med frågan om den ekonomiska försvarsberedskapens ordnande. Av den till årets riksdag framlagda propositionen i detta ämne framgår, att avsikten är att behoven (utrustnings- och ersättningsbehoven) av läkemedel, sjukvårdsartiklar och andra förnödenheter för sjukvården under fred, vid avspärrning utan krig och i krig jämte tillgångarna skola sammanställas i en allmän försörjningsplan. Denna skall omfatta icke blott den civila sjukvården utan även den militära sjukvården och civilförsvarets sjukvård. Av planen, som i sista hand skall prövas och fastställas av Kungl. Maj:t, kommer behovet av anskaffning och beredskapslagring av sjukvårdsförnödenheter att framgå.

Innan en allmän försörjningsplan av nyss angivna slag föreligger är jag icke beredd att uttala någon bestämd mening angående den omfattning, i vilken sjukvårdsmateriel och läkemedel för den civila sjukvårdens del skola anskaffas och lagras. I likhet med vad medicinalstyrelsens materielnämnd anfört i samband med sitt nya organisationsförslag utgår jag emellertid från att färdiga varor på läkemedelsområdet skola behöva lagras endast i begränsad omfattning men att annan sjukvårdsmateriel i större utsträckning måste hållas i förråd även under fredstid. Som följd härav torde den för beredskapssjukhusen avsedda utrustningen till huvudsaklig del få hållas i lager.

Jag övergår härefter till frågan om organisationen av den centrala ledningen av den civila sjukvårdsberedskapen.

Den nu gällande ordningen innebär i detta hänseende att personal- och lokalberedskapen handhaves av medicinalstyrelsens beredskapsavdelning samt att ansvaret för den materiella beredskapen lagts på en under styrelsen sorterande sakkunnig nämnd, materielnämnden. Enligt materielnämndens år 1945 avgivna förslag skall lokalberedskapen — eller alltså i huvudsak beredskapssjukhusens detaljplanering och utrustning — jämte materielberedskapen överflyttas till en särskild civil sjukvårdsberedskapsnämnd, som sålunda skall ersätta materielnämnden. Medicinalstyrelsen skall enligt detta förslag handhava huvudsakligen endast personalärendena. Riks-

nämnden för ekonomisk försvarsberedskap har i sitt tidigare refererade förslag förordat att åt den föreslagna sjukvårdsberedskapsnämnden tillika uppdrages att fullgöra vissa uppgifter till biträde åt riksnämnden i dennas verksamhet. Dessa uppgifter avse i huvudsak uppgörandet av förslag till den förut omförmälda försörjningsplanen för sjukvårdsförnödenheter samt handhavandet av beredskapslagring av färdiga sjukvårdsvaror för en avspärrning utan krig. I den på riksnämndens förslag grundade propositionen till årets riksdag förutsättes även tillkomsten av en sjukvårdsberedskapsnämnd med utvidgade uppgifter enligt vad nyss sagts.

För egen del har jag genom utredningen och genom vad jag i övrigt inhämtat blivit övertygad om att de betydande uppgifter, som sammanhånga med den civila sjukvårdsberedskapen, måste till huvudsaklig del anförtros ett organ vid sidan av medicinalstyrelsen. Styrelsens redan förut stora arbetsbörda och omfattande personalorganisation lägga enligt min mening hinder i vägen för att de beredskapsuppgifter, som en gång av angivna skäl utbrutits från medicinalstyrelsen, nu återföras dit. Även om det ur principiella synpunkter finge anses önskvärt, att samtliga uppgifter på den civila sjukvårdens område stode under styrelsens direkta ledning, tala sålunda rent praktiska skäl för att beredskapsuppgifterna, som i stor utsträckning äro särpräglade, i viss omfattning anförtros åt ett fristående, ehuru med medicinalstyrelsen nära samarbetande organ. För en dylik lösning kan även anföras att en kollegialt beslutande enhet av den hittillsvarande materielnämndens typ icke lämpligen kan inrymmas i medicinalstyrelsen. Därest man åt det civila sjukvårdsberedskapsorganet, såsom förutsatts, anförtror vissa ekonomiska beredskapsuppgifter, berörande jämväl den militära och civilförsvarets sjukvård, torde därmed ytterligare skäl föreligga för inrättandet av ett särskilt organ, vari representanter från berörda intressenter kunna ingå.

Då det icke torde böra komma i fråga att uppdraga ifrågavarande beredskapsuppgifter till centrala sjukvårdsberedningen eller annan befintlig myndighet vid sidan av medicinalstyrelsen, ansluter jag mig till förslaget att den nuvarande medicinalstyrelsens materielnämnd ombildas till en sjukvårdsberedskapsnämnd.

Enligt föreliggande förslag skall sjukvårdsberedskapsnämnden såsom nämnts dels bära ansvaret för vidtagandet av de åtgärder, som erfordras för upprätthållandet av lokal- och materielberedskapen på den civila sjukvårdens område, och dels fullgöra vissa uppgifter såsom sakkunnigt organ vid den ekonomiska beredskapsplaneringen på sjukvårdens hela område.

Beträffande de uppgifter, som avse den civila sjukvårdsberedskapen, finner jag ej anledning till erinran mot förslaget, som innebär att lokalberedskapen, dvs. i huvudsak detaljplaneringen av beredskapssjukhusen, överflyttas från medicinalstyrelsen till nämnden. Det nära sambandet mellan

materielfrågorna, som nu handläggas av materielnämnden, och den nämnda sjukhusplaneringen tala för en dylik överflyttning. Självfallet måste sjukvårdsberedskapsnämndens verksamhet i fråga om den civila sjukvården bedrivas i nära samarbete med medicinalstyrelsen. Jag återkommer till härav betingade organisatoriska åtgärder.

Till förslaget att sjukvårdsberedskapsnämnden skall vara sakkunnigt organ beträffande försörjningsplaneringen på hela sjukvårdsområdet — omfattande, förutom den civila sjukvården, det militära försvarets och civilförsvarets sjukvård — har positiv ståndpunkt tagits redan vid framläggandet av propositionen angående den ekonomiska försvarsberedskapens ordnande. Utöver de skäl av praktisk natur som därvid anförts för den föreslagna anordningen vill jag här framhålla, att den sammansättning av sjukvårdsberedskapsnämnden jag i det följande förordar synes vara ägnad att göra nämnden väl lämpad för ifrågavarande delvis utanför den civila sjukvården liggande uppgifter.

Nämnden bör utgöra en självständig myndighet. Särskild uppmärksamhet påkallar frågan om nämndens ställning i förhållande till medicinalstyrelsen. Såsom föreslagits torde styrelsen bära tillerkännas viss direktivrätt gentemot nämnden. Densamma bör emellertid icke avse fullgörandet av nämndens uppgifter såsom sakkunnigt organ åt riksnämnden vid den förut omförmälda beredskapsplaneringen på sjukvårdens hela område. Denna och övriga hithörande frågor torde bära närmare regleras i för nämnden utfärdad instruktion.

I likhet med materielnämnden föreslår jag att sjukvårdsberedskapsnämnden sammansättes av representanter, utsedda av Kungl. Maj:t efter förslag av medicinalstyrelsen, chefen för försvarsstaben, försvarets sjukvårdsförvaltning, civilförsvarsstyrelsen och svenska landstingsförbundet. Av de skäl som lönenämnden anført kan jag dock icke förorda, att fasta arvoden till nämndens ordförande och ledamöter skola utgå med de föreslagna beloppen, 1 200 resp. 600 kronor för år. I stället föreslår jag att arvodena bestämmas till för ordföranden 600 kronor och för ledamot 300 kronor för år, varvid tillika ersättning för deltagande i sammanträde må utgå enligt kommittékungörelsen.

Den föreslagna organisationen av sjukvårdsberedskapsnämndens kansli kan jag i allt väsentligt godtaga. Jag vill emellertid understryka att, såsom materielnämnden ock förutsatt, förslaget får anses som en försöksorganisation under nästa budgetår. Organisationen synes även böra besitta den elasticitet som är önskvärd med hänsyn till att åtskilliga av nämndens åligganden kunna beräknas innefatta engångsuppgifter, efter vilkas fullgörande arbetsbelastningen på nämnden kan antagas komma att avsevärt minska. Nämndens kansli bör under budgetåret 1948/49 förestås av en deltidstjänstgörande befattningshavare, som bör benämnas verkställande tjänsteman.

Med anledning av vad lönenämnden anfört angående det föreslagna årsarvodet till denna befattningshavare, 5 000 kronor, vill jag framhålla, att höga kvalifikationer måste krävas av denna tjänsteman. Han torde få svara för det praktiska handhavandet av nämndens upphandlings- och lagringsverksamhet samt i övrigt mellan nämndens sammanträden på egen hand fatta beslut i allehanda spörsmål av löpande natur. Jag finner mig därför böra godtaga det föreslagna arvodet. Vidare böra finnas en intendent såsom föreståndare för sjukhusavdelningen i lönegrad Ce 27, en föreståndare för planeringsavdelningen i lönegrad Cg 29, två assistenter i lönegrad Cg 22, ett kanslibitråde i lönegrad Ce 11 och två skriv- eller kontorsbiträden i lönegrad Cf 4—Ce 8. Härjämte torde nämnden böra äga möjlighet att i mån av behov anställa en sekreterare samt i övrigt tillfällig personal för särskilda arbetsuppgifter.

Den verkställande tjänstemannen och intendenten böra utses av Kungl. Maj:t, övriga befattningshavare av nämnden. Nämndens kassarörelse torde såsom föreslagits böra handhas av medicinalstyrelsen och lokaler för dess verksamhet tillhandahållas av styrelsen.

De beredskapsuppgifter, som alltjämt skola handhas av medicinalstyrelsen, torde liksom f. n. böra handläggas på en särskild beredskapsavdelning.

För bestridande av kostnaderna för sjukvårdsberedskap snämndens verksamhet torde för nästa budgetår böra anvisas två förslagsanslag, rubricerade Sjukvårdsberedskapsnämnden: Avlöningar och Sjukvårdsberedskapsnämnden: Omkostnader.

Avlöningsanslaget torde böra omfatta följande anslagsposter, nämligen arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, arvoden till redogörare för centrala beredskapsförråd, avlöningar till övrig icke-ordinarie personal samt rörligt tillägg.

Under posten arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, torde böra beräknas medel för arvoden till ledamöter och suppleanter med förslagsvis 4 000 kronor, för arvode till den verkställande tjänstemannen med högst 5 000 kronor och för arvoden till av nämnden anlitade experter med högst 1 000 kronor. Anslagsposten bör i enlighet härmed upptagas till 10 000 kronor.

För arvoden till redogörare för centrala beredskapsförråd synes böra beräknas det av nämnden föreslagna beloppet 6 000 kronor.

Från anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal böra bestridas grundlöner, beräknade till i runt tal 58 500 kronor, till de i det föregående angivna lönegradsplacerade befattningshavarna. Härjämte torde under denna post böra anvisas medel för anställande av tillfällig personal. Materielnämnden har enligt vad jag inhämtat beräknat medelsbehovet i denna del till i avrundat belopp 14 500 kronor, varav i runda tal till extra skrivhjälp 5 000 kronor, till sekreteraren (timavlönad) 2 200 kronor, till sakkunniga 6 000 kronor, till mistade avlöningsförmåner (verkställande

tjänstemannen) 1 000 kronor och till vikariatsersättningar 300 kronor. Jag har icke något att erinra mot den gjorda beräkningen, men förutsätter att sjukvårdsberedskapsnämndens behov av sekreterarbiträde skall med den i övrigt förordade organisationen av nämndens kansli bliva av begränsad omfattning. Till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal torde alltså böra beräknas (58 500 + 14 500) 73 000 kronor. Anslagsposten torde tills vidare böra uppföras förslagsvis, varvid överskridande av densamma icke bör få äga rum utan medgivande av Kungl. Maj:t.

Till rörligt tillägg bör anvisas 7 000 kronor.

Jag föreslår alltså att anslaget till Sjukvårdsberedskapsnämnden: Avlöningar för budgetåret 1948/49 upptages till (10 000 + 6 000 + 73 000 + 7 000) 96 000 kronor.

Mot nämndens förslag till omkostnadsstat har jag ej annan erinran, än att delposten till diverse utgifter torde kunna begränsas till 9 400 kronor. Till Sjukvårdsberedskapsnämnden: Omkostnader bör alltså för nästa budgetår anvisas ett förslagsanslag av 34 000 kronor.

Medelsbehovet för medicinalstyrelsens beredskapsavdelning för budgetåret 1948/49 har av styrelsen beräknats till 30 000 kronor, vilket innebär en minskning från innevarande budgetår med 5 000 kronor. Enligt vad jag inhämtat erfordras samtliga de av styrelsen föreslagna befattningshavarna för de beredskapsuppgifter, huvudsakligen avseende personalberedskapen, vilka efter den av mig förordade omläggningen av den centrala sjukvårdsberedskapens centrala ledning alltfört skola bestridas av medicinalstyrelsen. För bestridandet av kostnaderna för nämnda avdelning torde för nästa budgetår böra anvisas ett förslagsanslag av 30 000 kronor, vilket lämpligen synes kunna erhålla rubriken Medicinalstyrelsen: Beredskapsavdelning.

I detta sammanhang får jag anmäla, att medicinalstyrelsen i skrivelse den 2 december 1947 hemställt om medgivande att även under budgetåret 1948/49 få disponera vid utgången av innevarande budgetår kvarstående behållning på två å tilläggsstat I och II till riksstaten för budgetåret 1939/40 anvisade reservationsanslag till Utrustning m. m. för beredskapssjukhus vid krig eller krigsfara å tillhoppa 16 700 000 kronor. Med bifall till Kungl. Maj:ts i propositionen 1947: 22 framställda förslag har riksdagen (skr. nr 44), som förklarat sig förutsätta, att regleringen av kvarstående kostnader för beredskapssjukhusen komme att bedrivas med skyndsamhet, medgivit att återstående medel av nämnda båda reservationsanslag finge disponeras under budgetåret 1947/48. Av medicinalstyrelsens skrivelse framgår, att styrelsen med anledning av riksdagens förenämnda uttalande vidtagit åtgärder för reglering av kostnaderna för beredskapssjukhusen, samt att med hänsyn därtill återstående kostnader för byggnadstekniska åtgärder vid dessa sjukhus sannolikt

komme att kunna slutregleras under budgetåret 1947/48. Styrelsen anför emellertid vidare, efter redogörelse för viss jämlikt Kungl. Maj:ts beslut verkställd försäljning eller disposition på annat sätt av den inköpta utrustningen, att styrelsens materielnämnd förberedde komplettering av beredskapsförråden och avsåge att inom närmaste tiden ingå till Kungl. Maj:t med begäran om bemyndigande härtill. Av ifrågavarande reservationsanslag återstod den 30 juni 1947 ett belopp av 3 690 600 kronor. Enligt vad av medicinalstyrelsen upplysts har behållningen på anslaget, vilket tillgodoföres inkomsten av de försäljningar, som i omsättningssyfte eller jämlikt Kungl. Maj:ts beslut av andra skäl äga rum, sedermera något ökat.

I det föregående har jag förklarat mig förutsätta att beredskapssjukhusorganisationen skall hållas vid makt. Härav torde följa att återanskaffning av utrustning för beredskapssjukhusen, som av olika anledningar avyttrats efter krigsslutet, bör ifrågakomma. I fortsättningen har man vidare att räkna med att för erforderlig omsättning av icke lagringsbeständig materiel m. m. försäljningar och däremot svarande kompletteringsinköp måste vidtagas, varvid ifrågavarande anslag bör tillgodoföras inkomster och debiteras inköpskostnader. Framdeles kan härvid uppkomma behov av ny-anvisning av medel under anslaget. Av skäl som nu anförts torde åtgärd för anslagets fortsatta disposition böra vidtagas på så sätt, att för budgetåret 1948/49 anvisas ett formellt belopp av 100 kronor under ifrågavarande reservationsanslag. Till detta anslag torde, om riksdagen ej häremot framställer erinran, få överföras vid utgången av budgetåret 1947/48 kvarstående behållning å de äldre anslagen.

Av propositionen angående den ekonomiska försvarsberedskapens ordnande framgår att kostnaderna för den anskaffning och beredskapslagring av sjukvårdsförnödenheter för en avspärning utan krig, som avses skolas under sjukvårdsberedskapsnämndens medverkan, komma att bestridas av medel som stå till riksnämndens förfogande. Anvisning av medel till sjukvårdsberedskapsnämnden för detta ändamål erfordras sålunda icke.

Hemställan.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

I. fastställa följande personalförteckning för sjukvårdsberedskapsnämnden:

Personalförteckning.

Extra ordinarie tjänsteman i högre löne-		
	grad än Ce 24.	Lönegrad
Befattning		Ce 27;
1 intendent	.....	

II. godkänna följande avlöningsstat för sjukvårdsberedskapsnämnden, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1948/49:

Avlöningsstat.

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	kronor 10 000
2. Arvoden till redogörare för centrala beredskapsförråd	» 6 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 73 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 7 000
<hr/>	
	Summa förslagsanslag kronor 96 000;

III. under elfte huvudtiteln för budgetåret 1948/49 anvisa

dels till Sjukvårdsberedskapsnämnden: Avlöningar ett förslagsanslag av . . . . . kronor 96 000,
dels till Sjukvårdsberedskapsnämnden: Omkostnader ett förslagsanslag av . . . . . kronor 34 000,
dels till Medicinalstyrelsen: Beredskapsavdelning ett förslagsanslag av . . . . . kronor 30 000,
dels ock till Utrustning m. m. av beredskapssjukhus vid krig eller krigsfara ett reservationsanslag av kronor 100.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Nils Hedfors.